

Position paper Wijziging van de Wet kinderopvang in verband met het niet indexeren van de maximum uurprijs over 2026

1 De te verwachten tariefstijging

Elk jaar publiceer ik samen met Arjen van der Plas van Van Ree Accountants de Kostenprognose Kinderopvang. De afgelopen 3 jaar lag de ondergrens van deze kostenprognose tussen 4,5% voor 2023 en 6,0% voor 2024.

jaar	Ondergrens	Bovengrens	HICP
2020	3,0%	4,5%	1,1%
2021	2,9%	4,0%	2,8%
2022	2,3%	2,9%	11,6%
2023	4,5%	8,5%	4,1%
2024	6,0%	8,5%	2,7%
2025	5,3%	7,3%	2,5%

Omdat de kosten van de kinderopvang grotendeels afhankelijk zijn van de loonkostenontwikkeling, er weer een nieuw CAO aankomt en er nog steeds sprake is van een krappe arbeidsmarkt, verwacht ik dat de kostenstijging voor de komende jaren vergelijkbaar is met die in de afgelopen 3 jaar, d.w.z. minimaal 4,5% zal bedragen.

Voor de kinderopvangorganisaties is zo'n kostenstijging geen groot probleem. Als vrije ondernemers mogen zij immers zelf hun tarieven bepalen. Daarbij wordt onze Kostenprognose vaak als leidraad gebruikt.

Dat de overheid de indexering voor het maximale uurtarief voor 2026 op 0 zet, is voor de kinderopvangorganisaties eigenlijk irrelevant. Er zijn bij deze organisaties meerdere factoren van belang voor het bepalen van de nieuwe tarieven, zoals het exploitatieresultaat, de vermogenspositie en de concurrentieverhoudingen. De ontwikkeling van het KOT-tarief is daar ook één van. Veel organisaties streven weliswaar naar een tarief onder de maximum uurprijs, maar de meeste (ca. 50%) hebben dat in de praktijk al losgelaten.

In het verleden is er al enkele malen 'politiek' ingegrepen in de hoogte van de kinderopvangtoeslag. Elk van deze ingrepen heeft het beeld van een inconsistente en onbetrouwbare overheid bij kinderopvangorganisaties versterkt en de branche gestimuleerd haar eigen koers te volgen voor de jaarlijkse tarieven.

De suggestie in de Memorie van Toelichting dat het om een éénmalige ingreep zou gaan, is dan ook niet meer dan een halve waarheid.

Bovendien is er een grote kans dat bij de vormgeving van het nieuwe financieringssysteem het gat tussen KOT en opvangtarief, dat met dit wetsvoorstel vergroot wordt, weer opgevuld moet worden.

Daarmee heb ik één van de risico's van het wetsvoorstel benoemd: het sluit niet aan bij de beleidsdoelen en maakt de overgang naar het nieuwe financieringssysteem alleen maar lastiger.

2 De gevolgde argumentatie

De forse kostenstijging voor ouders met een laag inkomen is al door diverse andere partijen in hun reactie op het concept-wetsvoorstel naar voren gebracht. Ik ga dat hier niet herhalen. Wel wil ik reageren op de kwaliteit van de argumenten die in de Memorie van Toelichting gebruikt worden ter verdediging van de gemaakte keuzes.

Het kabinet acht niet-indexeren passend omdat in 2025 de kinderopvangtoeslag verhoogd is. Het profijt daarvan geldt echter niet voor alle ouders, maar vooral voor die met hogere of middeninkomens en niet voor de ouders met inkomens onder de € 28.000, die in 2024 al de maximale kinderopvangtoeslag kregen.

Alle bezwaren tegen het niet-indexeren, zoals de verminderde financiële toegankelijkheid, het teniet doen van de effecten van eerdere aanpassingen of de schade voor het vertrouwen in de overheid, worden gebagatelliseerd met termen als: "mogelijk", "het zou kunnen", "effecten zijn niet precies aan te geven", "het valt niet met zekerheid te zeggen". Bovendien gaat het om een "incidentele" maatregel en – last but not least – zullen de effecten "gemonitord" (5x) worden.

Op p. 5 van de Memorie van Toelichting lees ik: "Het is niet mogelijk om op voorhand te zeggen wat de inkomenseffecten van het niet-indexeren voor ouders precies zullen zijn". Maar waarom is het dan in het verleden bij de jaarlijkse besluiten over de kinderopvangtoeslag nooit een probleem geweest om de inkomenseffecten aan te geven?

Als doekje voor het bloeden wordt op diezelfde pagina 5 gesteld: "Al vanaf 2025 zal de betaalbaarheid van de kinderopvang voor veel ouders sterk toenemen, vanwege het ingroeipad naar de inkomensonafhankelijke vergoeding voor kinderopvang." Dat klopt voor veel ouders, maar geldt niet voor hen die het boven-KOT-deel volledig zelf moeten betalen. Welk deel van de ouders dat is, kan op basis van cijfers van de Dienst Toeslagen eenvoudig vastgesteld worden, maar dat gebeurt in de Memorie van Toelichting niet. Omdat de meeste

kinderopvangorganisaties nu al boven-KOT-tarieven hanteren, zal dat dus ook voor de meeste ouders gelden.

Het feit dat de maximum-uurprijs niet in de pas loopt met de tarieven in de kinderopvang, is al jarenlang als een probleem gesignaleerd. Voor 2023 was dat een reden om de maximum uurprijs extra te verhogen. Door het nu voorgestelde niet-indexeren wordt dit probleem echter juist weer vergroot, in plaats van opgelost. Bovendien wordt voor het gemak vergeten dat het structurele effect van de bezuinigingsmaatregel zich alleen zal voordoen als het gat tussen KOT en de tarieven van kinderopvangorganisaties in het nieuwe systeem zal blijven bestaan. De belofte van “gratis” kinderopvang wordt dan voor de ouders met inkomens onder de € 47.000 zeker niet waargemaakt.

Het meest merkwaardig vind ik - alles overziend - het argument voor niet-indexeren op p. 3 van de Memorie van Toelichting: “het niet-indexeren raakt minder huishoudens dan alternatief 1”. We kennen allemaal het spreekwoord: ‘gedeelde smart is halve smart’. Maar dat het omgekeerde een argument voor de kwaliteit van overheidsbeleid zou zijn, heb ik nog nooit eerder gehoord.

Conclusies:

1. De kinderopvangorganisaties zullen zich weinig aantrekken van het niet-indexeren en hun tarieven aanpassen aan de kostenstijging.
2. Voor de meeste ouders zullen de kosten van kinderopvang door de voorgestelde maatregel stijgen. Voor ouders met lage inkomens zal deze stijging relatief het grootste zijn.
3. Het niet-indexeren maakt de overgang naar een nieuw financieringssysteem lastiger. Het vertrouwen in de consistentie van het beleid van de overheid zal er zeker niet door toenemen.

Dr. Tony Weggemans
AYIT Consultancy
24 februari 2025